

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 2 — Οκτώβριος 1841. — ΤΟΜ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 7. Ἀριθμ. 1).

Τὸ γενικὸν σύστημα τῆς ἀνατροφῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπέβλεπε τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν κοινῶς τῶν σωματικῶν καὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ὅθεν καὶ οἱ ἐπὶ τούτῳ συνήθως διωρισμένοι ἀγῶνες ἀπετέλουν τὸ οἰσιῶδες αὐτῆς μέρος. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀγῶνων τοῦ σώματος, ὡς μὴ ὄντων τῆς παρούσης ἕλης, ἀφίνομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἄλλοτε εἰς ἰδιαίτερον ἄρθρον τοῦ φυλλαδίου μας. Νῦν δὲ διαλαμβάνομεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν Μουσικῶν λεγομένων ἀγῶνων, οἵτινες καὶ ἦσαν τὸ κυριώτερον καὶ ἀξιολογώτερον μέσον, δι' οὗ ἡ Φιλολογία τῶν Ἑλλήνων προώδευσε τοσοῦτον κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν ταύτην.

Τὸ μέρος τῆς ἀνατροφῆς τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον κυρίως ἀνεφέρετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦς, ἐμπεριλαμβάνετο ὑπὸ τὴν λέξιν Μουσική, καὶ ὑπὸ τὸ γενικὸν τοῦτο νόημα λαμβάνουσι τὴν Μουσικὴν καὶ ὁ Πλούταρχος καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἀναφέροντες αὐτὴν ὡς ἀναπόφευκτον εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν νέων, καὶ ὡς ἔχουσαν ἰσχυρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ἐκ τούτου δὲ καὶ οἱ διὰ τὴν ἐπίδειξιν τοῦ Πνεύματος γινόμενοὶ ἀγῶνες ἐκλήθησαν Μουσικοί.

Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἤρχισαν ὀλίγον τι μετὰ τὸν Σόλωνα, καὶ ἔλαβον μεγίστην ἐπιρροὴν, ὡς συσχετιζόμενοι μὲ τὰς δημοσίους ἐορτάς, καὶ μάλιστα μὲ τοὺς τέσσα-

ρας μεγαλητέρους γυμνικούς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων, τὰ Ὀλύμπια, τὰ Πύθια, τὰ Ἰσθμια καὶ τὰ Νέμεα (*). Ἡ ἀγάπη τῆς δόξης τοὺς ἐνεψύχονε, καὶ ἦτο τὸ κυριώτερον ἐλατήριο τῶν μεγαλητέρων ἐπιτυχιῶν. Κατ' ἀρχὰς ποιηταὶ μόνον, ῥαψῶδοι, ὑποκριταὶ παραστάσεων καὶ οἱ τοιοῦτοι ἐλάμβανον εἰς αὐτοὺς μέρος, ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ ῥήτορες, οἱ ἱστορικοὶ καὶ ἄλλοι ἤρχισαν νὰ ἐπιδεικνύωσι τὰ συγγράματά των, ὡς ὁ Ἰσοκράτης ἀνέγνωσε τὸν Πανηγυρικόν του εἰς τὰ Ὀλύμπια· ὁ Ἡρόδοτος, τὰς ἐννέα Μούσας τῆς ἱστορίας του, παρόντος τοῦ Θουκυδίδου (παιδὸς ἔτι), καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ τῶν ἐπιστημῶν, ὁ Μέτων, ἐξήγησε τὴν περίοδόν του, ἥτις ἀμέσως ἐπωνομάσθη χρυσοῦς κύκλος.

Οἱ διὰ τοῦς ἀγῶνας τούτους διοριζόμενοι κριταὶ ὑπερεῖχον διὰ τὰς γνώσεις, καὶ τὴν κρίσιν των. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρότεινον οὗτοι, διὰ τοὺς ποιητὰς μάλιστα, τὸ θέμα ὑπὲρ οὗ ἔμελλε νὰ γείνη ὁ συναγωνισμὸς, καὶ ἐβράβειον τοὺς ἐξέχοντας διὰ τὴν ευφυΐαν, καὶ τὰ λοιπὰ προτερήματα τοῦ νοός.

Οἱ δὲ συναγωνιζόμενοι ἀπητοῦντο πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ἔχωσι φυσικὴν ἐπιτηδειότητα, θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν γνώσιν τῆς τέχνης των, εὐρυθμον καὶ ἀρμονικὴν φωνὴν, ἱκανότητα εἰς τὰ Μουσικὰ ὄργανα, μάλιστα δὲ τὴν λύραν, καὶ νὰ προγυμνάζωνται μεγάλως. ἤρχιζον δὲ διὰ κλήρου καὶ οἱ ἀγῶνές των ἐγίνοντο ὑ-

(*) Εἰς τὰς Ἀθήνας συνεσχετίζοντο μὲ τὰ λεγόμενα Παναθηναῖα, μίαν τῶν μεγαλητέρων ἐορτῶν, ἐνθα συνήγετο ἄπειρον πλῆθος λαοῦ, καὶ, κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ Περικλέους, ἐγίνοντο εἰς τὸ καλούμενον Ὀιδεῖον. Εἰς τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Βάκχου γιγνομένης ἐορτῆς, καὶ μάλιστα τὰ λεγόμενα μεγάλα Διονύσια, ἐγίνοντο ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους παριστάνοντο διάφορα δράματα. Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον τακτικόν, ὡς καὶ νεώτεροι, θέατρον, καθ' ἑκάστην ἀνοιγόμενον διὰ τὰς δημοσίους διασκεδάσεις. Αἱ δραματικαὶ παραστάσεις

πὸ ῥητοὺς νόμους. Τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ ἐκηρύσσεται διὰ κήρυκος· τὸ δὲ βραβεῖόν του ἦτο στέφανος ἐξ ἄνδρων. Ἐν ὅτε δ' ἐλάμβανε καὶ ἄλλας ἀνταμοιβάς, ὡς ἀνδριάντα, κ τ λ.

Ἐκπλήσσεται τῶντι τὴν σήμερον ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, συλλογιζόμενος πόσον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐνθουσιάζοντο εἰς τοὺς δι' ἐπίδειξιν τῆς εὐφυΐας καὶ τῶν γνώσεων γιγνομένους τούτους ἀγῶνας. Οὔτε αἱ πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι, οὔτε ἡ βία τῶν ἀρχαιοτάτων αἰώνων τῆς Ἑλλάδος ἴσχυσαν νὰ καταθλίψωσι τὴν φυσικὴν ἐκείνην καὶ τρόπον τινὰ αὐτόχθονον ἔφεσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ Φῶτα. Ἀνέκαθεν ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ ἦσαν ἡ εὐαρεστοτάτερα διασκέδασις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ αἱ γινόμεναι δι' αὐτάς ἐπιδείξεις, ἔσυρον ἄπειρον πλῆθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Εἰς τοιαύτην τινὰ ἐπίδειξιν γινομένην εἰς τὴν νῆσον Δῆλον, ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου, εἰς ἣν καὶ αὐτὸς παρευρέθη, συνέδραμον διὰ θαλάσσης ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἡσίοδος ἀναφέρει ὅτι μεγαλοπρεπῆς ἐπίδειξις ἐγένεν εἰς τὴν Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας, ἐνθα καὶ αὐτὸς ἔλαβε τὸ βραβεῖον τῆς Ποιήσεως. Νεώτερός τις κάμνει τὴν παρατήρησιν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φίλοι μὲν πάσης δόξης, ἀλλὰ πρὸ πάντων φίλοι τῶν Μουσῶν καὶ τῆς παιδείας, ἐτίμων μὲν ἐπίσης μὲ κλάδους δάφνης καὶ ἐλάας· τοὺς ὅσοι ἠγωνίζοντο τὰ διάφορα τοῦ σώματος ἀγωνί-

ἀνῆκον κυρίως εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἐορτάς, καὶ ἦσαν διὰ τοῦτο μόνον προσδιωριζόμενοι. Ὅσα ἅπαξ παριστάνοντο, ἢ σπανίως ἢ διόλου παριστάνοντο πάλιν. Καὶ ἐκ τούτου φαίνονται τὰ ἄπειρα σχεδὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησι δραματικὰ συγγράμματα. Οἱ συγγραφεῖς ἀναφέρουσι διακοσίας σχεδὸν τραγωδίας τῆς πρώτης τάξεως, καὶ πεντακοσίας τῆς δευτέρας. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν κατωτέρων εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερος. Σχεδὸν καὶ ἄλλαι τοσαῦται κωμωδίαὶ ἀριθμοῦνται.—Ἐκ τοῦ μεγάλου τούτου θησαυροῦ πόσον ὀλίγα διέμειναν εἰς ἡμᾶς!

σματα, καὶ τοὺς ὑπερέχοντας διὰ τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν, εἶχον ὁμῶς ἀνώτερόν τι σέβας καὶ ἐξεβακχεύοντο διὰ τοὺς ἀγωνιζομένους τοὺς ἀγῶνας τοῦ πνεύματος. Καὶ διὰ τὴν ἔμφυτον ταύτην εἰς τὰς μαθήσεις κλίσιν των, μὲ τοσαύτην μικρὰν ἔκτασιν γῆς καὶ τοσοῦτον ὀλίγον πληθυσμὸν κατοίκων, κατήντησαν εἰς βαθμὸν, ὑπὲρ τὸν ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ φθάσῃ ὁποῖον δήποτε ἄλλο ἔθνος.

* Ἄλλο ἀξιόλογον μέσον τῆς Πνευματικῆς προόδου τῶν Ἑλλήνων ἦσαν τὰ λεγόμενα Συμπόσια τῶν φιλοσόφων, ἅτινα μαρτυροῦσιν ὅτι ἐζήτουν πανταχόθεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ δίδωνται εἰς τὴν σπουδὴν, καὶ κατὰ τὰς ὥρας ἀκόμη τῆς ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως. Ἐπραττον δὲ τὰ συμπόσια ταῦτα οἱ φιλόσοφοι μετὰ τῶν μαθητῶν των εἰς τὸ Πρυτανεῖον, τὴν Ἀκαδημίαν, τὸ Λυκεῖον κτλ, καὶ εἶχον κανόνας ἰδιαιτέρους περὶ τοῦ πῶς ὄφειλαν νὰ φέρωνται εἰς αὐτά. Τοιοῦτό τι σύστημα κανόνων διετάχθη ὑπὸ τοῦ Ξενοκράτους, διὰ τὰ συμπόσια τῆς Ἀκαδημίας, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, διὰ τὰ τοῦ Λυκείου. Οἱ ἐξάρεται διάλογοι τοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος, ἐπιγραφόμενοι Συμπόσιον καὶ Συμπόσιον Φιλοσόφων, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ σύγγραμμα τοῦ Πλουτάρχου, ἐπιγραφόμενον Ἐπτὰ σοφῶν συμπόσιον, καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἀθηναίου καλούμενον Δειπνοσοφιστὰί μᾶς δεικνύουσι πῶς ὑπῆρχε τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς διασκεδάσεως παρὰ ταῖς σοφαῖς τῶν Ἑλλήνων.

Μεταξὺ τῶν μέσων, δι' ὧν ἡ Φιλολογία τῶν Ἑλλήνων προώδευσε τοσοῦτον, ὀφείλαμεν ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὰς δημοσίας συλλογὰς τῶν Βιβλίων, ἐξ ὧν περιφημότεραι εἶναι, διὰ τὴν ἀρχαιότητά των ἢ ἐν Ἀθήναις γενομένη ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, (ἧτις ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, μετεφέρθη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, βασιλέως τῆς Συρίας), καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, διὰ συνεργείας τοῦ Ἀλεξάνδρου. Περὶ ἄλλων δὲ τοιούτων Συλλογῶν θέλομεν διαλάβειν εἰς οἰκειότερον τόπον.

(Ἐπεταὶ ἡ συνέχεια).